

Η ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΑΝΘΕΩΝ

Δὲν δύναμαι νὰ διέλθω Ἀγορὰν Ἀνθέων χωρὶς νὰ καταληφθῶ ὑπὸ ψυχρᾶς σκυθρωπότητος. Νομίζω αἴφνης ὅτι εὐρίσκομαι ἐν παλαιᾷ Ἀγορᾷ Δούλων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἢ ἐν Καίρῳ. Δοῦλοι εἶνε τὰ ἄνθη.

Ἴδου οἱ πλούσιοι, ἐρχόμενοι νὰ τὰ ἀγοράσωσι. Τὰ παρατηροῦσι μετὰ προσοχῆς, τὰ ἐγγίζουσιν, ἐξετάζουν αὐτὰ μετὰ περιεργίας ἐὰν φέρωσιν ὅλα τὰ προσόντα τῆς νεότητος, τῆς καλλονῆς, τῆς ὑγείας. Ἡ ἀγορὰ ἐτελείωσε. Ἀκολουθήσον τὸν δεσπότην σου, δυστυχὲς ἄνθος, ὑπάκουσον εἰς τὰς ἐπιθυμίας του, κόσμησον ὡς ὡραία ὁδάλισκην τὸν γυναικωνίτην αὐτοῦ! Ὡραία ἐξ ἀργίλλου ἐσθῆς θὰ σὲ περιβάλῃ, θὰ κατοικήσῃς μεγαλοπρεπῇ οἰκίαν· ἀλλ' ἀποχαιρέτισον, ἀποχαιρέτισον τὸν Ἥλιον, τὴν αὔραν, τὴν ἐλευθερίαν· εἶσαι δούλος.

Δυστυχῆ ἄνθη! τὰ συμπιέζουσι τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ καὶ τὰ ἀφίνουσιν ἐκτεθειμένα εἰς τὸν ἄνεμον, τὸν κοινόρτον, εἰς ὅλας τὰς ἀνωμαλίας τοῦ καιροῦ! Ὁ διαβάτης σταματᾷ πρὸ αὐτῶν. Ἀνορθώσατε τὰ εὐλύγιστα ὑμῶν σώματα, ταλαίπωρα ἄνθη, περιβλήθητε ὅσῃν δύνασθε φιλαρέσκειαν· διὰ τοῦτο ὁ ἔμπορος σᾶς ὠδήγησεν εἰς τὴν Ἀγοράν· ἐξ ὑμῶν ἐξαρτᾶται ὁ πλοῦτός του.

Τὰ πλεῖστα μένουσι κεκλιμένα ἐπὶ τῶν λεπτοφυῶν αὐτῶν κλωνίων, μεμαραμένα, ἀσθενῆ, φθίνοντα. Οἱ κόποι μακροῦ ταξειδίου καὶ ἡ ἀνία τῆς δουλείας ἀναγινώσκονται ἐπὶ τῶν ὠχρίωντων αὐτῶν πετάλων. Πρὸς τί νὰ ἐνδιαφέρωνται περὶ καλλονῆς; Πρὸ τῆς ἐσπέρας θὰ κύψωσιν ὑπὸ τὰς θελήσεις ἀγνώστου δεσπότη.

Εὐτυχῆ τότε ἐκεῖνα, ἅτινα νέα καὶ φιλόπονος ἐργάτις θαγοράσῃ φαιδρὰ διὰ νὰ κοσμήσῃ τὸ λιτὸν αὐτῆς δωμάτιον. Δὲν θὰ αἰσθανθῶσι τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἀέρος καὶ τῆς δρόσου. Ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἐκεῖ παραθύρου, ὅπου θὰ ἐκτεθῶσιν, αἱ φλογεραὶ τοῦ Ἥλιου ἀκτῖνες θὰ δωρήσωσιν εἰς αὐτὰ θάλλπος καὶ φῶς καὶ θακούσωσιν ἐκείθεν τὰ μεμαρυσμένα τῶν πτηνῶν ἄσματα, διασχίζόντων τὴν ἀτμόσφαιραν μόλις ἀρχίσῃ ὑποφώσκουσα ἡ αὐγή. Ὅταν παύσωσιν ἄδοντα τὰ πτηνά, τότε ἡ νεαρά ἐργάτις ἀρχίζει τὸ περιπαθεῖς αὐτῆς ἄσμα. Τὸ ἄνθος τότε εἶναι εὐτυχὲς διότι ἀποκτᾷ ἀδελφήν.

Εὐτυχὲς πάλιν τὸ ἄνθος πρὸ τοῦ ὁποίου θὰ σταθῇ ἡ ξανθὴ ἐκείνη καὶ ὄνειροπόλος νεᾶνις, ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς μητρός της! Θὰ τὸ μεταφέρῃ μετὰ στοργῆς ἢ κόρης εἰς ὡραῖόν τινα κήπον καὶ θὰ τὸ φυτεύσῃ ἐκεῖ ὑπὸ τὸ κομψὸν παράθυρόν της, αὐτὸ δὲ θὰ ναμιγνύῃ ἐν ὥρᾳ νυκτός τὸ ἠδύπνουν ἄρωμά του πρὸς τὰ παρθενικά της κόρης ὄνειρατα, τὴν δὲ ἡμέραν θὰ κροάζηται τοὺς ὡραίους πόθους καὶ τὰς ἡδέας αὐτῆς σκέψεις. Δὲν σὲ οἰκτείρω, ὡραῖον ἄνθος· εὐρίσκεσαι παρὰ τῇ φίλῃ σου.

Ἀλλὰ σεῖς, ὦ ἀτυχῆ πλάσματα, τὰ ὅποια ἔμπορος τις ἡγόρασε διὰ νὰ κοσμήσῃ τὴν ἀκομψὸν τοῦ καταστήματος τοῦ τράπεζαν, τίς θὰ διηγηθῇ; τὴν ἀπομόνωσιν ὑμῶν

καὶ τὴν πληξίν ἐν τῇ βαρείᾳ ἐκείνῃ ἀτμοσφαίρᾳ; Τίς θὰ διηγηθῇ τὰς βασάνους ὑμῶν, δυστυχῆ ἄνθη, ἀπολεσθέντα ἐν τῇ ὁμιχλώδει ἐκείνῃ ἀπὸ τοῦ καπνοῦ ἀτμοσφαίρας σεῖς τὰ τόσω εὐαίσθητα, τὰ τόσω λεπτοφυῆ, τὰ τόσω εὐπαθῆ!

Καὶ σεῖς, ὦ παροδικαὶ ὑψηλότητες τῶν μεγάρων, ἄνθη ἐκλεχθέντα δι' ἐσπέραν ἐορτῆς, σεῖς τὰ ὅποια δὲν ἀγοράζουσιν ἀλλ' ἐνοικιάζουσιν, ἀντὶ δούλων εἶσθε ὑπηρεταί! Σχηματίζετε στοίχους ἐκατέρωθι τῆς διόδου τῶν ὡραίων κεκλημένων, ὁπόθεν σᾶς ἐξορίζουσι μετ' ὀλίγον εἰς τὸν ἀντιθάλαμον μετὰ τῶν ὑπηρετῶν· ἐκεῖ μένετε ἐκτεθειμένα εἰς τὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος, τρέμετε ὑπὸ τὴν ἐλαφρὰν ὑμῶν ἐσθῆτα καὶ μετὰ ὁκτῶ ἡμέρας τοιαύτης ἀνιαρᾶς ζωῆς ἀποθνήσκετε, φθισιῶντα!

Καὶ ὅμως προτιμῶ τὴν τύχην ἡμῶν τῆς τοῦ ἄνθους ἐκείνου ὅπερ μεγάλη τις κυρία ἡγόρασεν ἐν ὥρᾳ ἰδιοτροπίας. Μόλις προσηλοῦσιν ἐπ' αὐτοῦ ἐν βλέμμα, βλέμμα θωπείας καὶ ἀγάπης, καὶ κατόπιν ἐγκαταλείπουσιν αὐτὸ εἰς τὴν φροντίδα τῆς ἀναισθήτου καὶ ἀμελοῦς ομάδος τῶν θεραπόντων. Συχνάκις εἶδον ἄνθη, θνήσκοντα ἐν ἐπωδύνῳ μαρασμῷ δι' ἔλλειψιν μιᾶς ἀκτῖνος Ἥλιου ἢ ἐνὸς ποτηρίου ὕδατος. Οἴμοι! Τὰ ἄνθη δὲν ἔχουσι φωνὴν διὰ νὰ διαμαρτυρηθῶσι τοῦτο μόνον γνωρίζουσι: νὰ κλίνωσι τὴν κεφαλὴν καὶ νὰποθνήσκωσι.

Νάποσπᾷ κανεῖς ἐν ἄνθος τοῦ πατρίου ἐδάφους, νὰποχωρίσῃ αὐτὸ τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν φίλων του, μεθ' ὧν ἠυξήθη ὑπὸ τὸν αὐτὸν οὐρανόν, ὑπὸ τὰς αὐτὰς σταγόνas τῆς ἐωθινῆς δρόσου καὶ νὰ ἐκθέτῃ αὐτὸ νοσταλγοῦν καὶ πᾶσχον εἰς μακρὰν ὁδοιπορίαν εἶνε ἔγκλημα ὄντως ἀπανθρώπου ἀναισθησίας. Ἡ ἐμπορεία τῶν ἀνθρώπων ἡμποδίσθη ἐπισήμως· ζητήσωμεν ἀπὸ τῶν Ἀρχῶν ἓνα νόμον κατὰ τῆς ἐμπορείας τῶν ἀνθέων. Θὰ κατείχομεν δὲ τοιοῦτον ἐὰν ἐζῶμεν ἀκόμη εἰς τοὺς εὐδαίμονας χρόνους τῶν φίλων τῆς φύσεως. Ἀλλ' οἴμοι! οἱ χρόνοι οὗτοι ἀπέπησαν μετὰ τοῦ Ρουσῶ καὶ τοῦ Βερναρδίνου σαῖν Πιέρρ.

Πλὴν τί λέγω! Οἱ φίλοι τῆς φύσεως εἶνε ἄξιοι μεγάλης μομφῆς ἐκ τῆς πρὸς τὰτυχῆ ἄνθη διαγωγῆς των· αὐτοὶ ἐφεῦρον τὴν βοτανολογίαν καὶ ἐπένοησαν τὰ βοτανολόγια, ἔνθα συνῆγον τὰτυχῆ ἄνθη ὡχρά, πεπιεσμένα, ξηρά, ἄχρσα, εἰς ἀπάρτισιν οχολαστικῶν συλλογῶν.

Πρὸ τοῦ λευκώματος ἤκμαζε τὸ βοτανολόγιον ἀπὸ τοῦ δωδεκαετοῦς παιδὸς μέχρι τῆς τεσσαρακοντούτιδος γυναικός, ἄνθρωποι πάσης ἡλικίας εἶχον τὸ βοτανολόγιόν των, ὡς ἔχουσι σήμερον τὸ λεύκωμά των. Ἀνὰ πᾶν ἐν τῷ ἀγρῷ βῆμα ἀπῆντα τις ἄνδρας, γυναῖκας, παιδιά, σεῖοντας εἰς τὰς χεῖρας ψαλλίδας καὶ δρέπανα. Γυναῖκες, αἵτινες θὰ ἐλιποθύμουν πρὸ τοῦ θανάτου μικροῦ τινος ἐντόμου, ἄνδρες, οἵτινες τὴν αὐτὴν πρῶϊαν ἴσως ἔγραψαν σειρὰν κεφαλαίων ἢ ἀπήγγειλαν μυρίους λό-

γους κατὰ τῶν ἐπιβαλλομένων βασάνων εἰς τοὺς ἀτυχεῖς μαύρους, διασχίζουσιν, ἐκρίζουσι, διαφυλλίζουσιν, ἐκδέρουσι, συμπιέζουσιν τόσα ζῶντα πλάσματα, περιπαθές τι λευκάνθεμον ἢ ἀθῶαν τινα ἀνθεμίδα. Ἀποσπῶσι τὰ πέταλά των ἐν πρὸς ἕν, βυθίζουσι τοὺς δακτύλους αὐτῶν εἰς τὰς κάλυκας των, κατατέμνουσιν αὐτὰ εἰς τρία ἢ τέσσαρα τεμάχια, τοῖς ἐπιβάλλουσι πᾶν εἶδος βασάνων, πᾶν εἶδος μαρτυρίων, ὅπως μυηθῶσιν, ὡς λέγουσι, τὰ μυστήρια τῆς φύσεως. Αἰωνίως ἡ φύσις! Ἐν τούτοις πρόκειται ἀπλῶς περὶ τῆς ἐπιστήμης. Αἱ γυναικες ἀληθῶς δὲν ἀναμιγνύονται πλέον εἰς τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ὑποπίπτουσιν εἰς τὸ αὐτὸ σχεδὸν ἀμάρτημα ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν ἐπιστήμην. Ἐὰν ἐπιχειρήσετε νὰ ὑψώσετε τὴν φωνὴν ὑπὲρ τῶν ἀτυχῶν αὐτῶν ὄντων, τῶν φυτῶν, φωνάζουσιν ὅτι εἴθε βάρβαροι, ἐχθροὶ τῆς προόδου, ὅτι θέλετε νὰ παρακωλύσετε τὰς προόδους καὶ τὰς κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης, ὅτι ἐπιθυμεῖτε τὴν παλινδρόμησιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος μέχρι τῆς ζοφερᾶς ἐκείνης ἐποχῆς, καθ' ἣν ὡς ἱεροσουλία ἐτιμωρεῖτο ἡ ἀνατομή. Ἀνατομή! Ἀλλὰ μήπως διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνατομικῆς πρέπει νὰ ἐπιτρέψωμεν, ὅπως ἀφαρπάσωσιν ἀνθρώπους πλήρεις ζωῆς καὶ θερμότητος καὶ τοὺς φονεύσωσι, διὰ νὰ μετακομίσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ἀνατομικὸν ἀμφιθέατρον; Καὶ μήπως τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ὥρατα ταῦτα δημιουργήματα τοῦ Πλάστου δὲν ζῶσιν ἐπίσης ὡς οἱ ἄνθρωποι; Δὲν ἐννοεῖτε λοιπόν, ὡμοὶ τῆς ἐπιστήμης φίλοι, ὅτι εἴθε ἀποτρόπαιοι δολοφόνοι;

Συνάξατε τὴν πρῶϊαν τοὺς νεκροὺς τοῦ λειμῶνος· οἴμοι! ἡ θύελλα, τὰ ἔντομα, ἡ καυστική τοῦ ἡλίου θερμότης, ὁ ἀγροῖκος τοῦ βοσκοῦ ποῦς, παρασκευάζουσι πολλὰ θύματα· ἡ αὐτοψία τοῦ πτώματος σᾶς εἶνε ἐπιτετραμένη, ἀλλὰ σεβάσθητε, σεβάσθητε, πρὸς Θεοῦ, τοὺς ζῶντας!

Δὲν ἐσκοπεύομεν νὰ λαλήσωμεν ἢ περὶ τῆς δουλείας τῶν ἀνθέων, ἀλλ' ἡ ἀγανάκτησις μᾶς ἠνάγκασε νὰ ρήξωμεν τὴν φωνὴν ταύτην. Ἄλλως τε καὶ δὲν ἀπομακρυνόμεθα πολὺ τοῦ ἀντικειμένου ἡμῶν, ἀφ' οὗ πραγματευόμεθα περὶ τῆς τύχης, ἣν οἱ ἀνθρώπιοι νόμοι παρεσκεύασαν εἰς τὰ ἀτυχῆ ἄνθη.

Εἶνε βέβαιον ὅτι τὸ ἐμπόριον τῶν ἀνθέων εἶνε σήμερον κοινόν. Αἱ ἀρχαὶ ὑποστηρίζουσι καὶ ἐνθαρρύνουσιν αὐτό. Πολλοὶ καθ' ἡμέραν ὑπὸ τὸ ὄνομα μάλιστα τῶν περιηγητῶν τοῦ Βοτανικοῦ κήπου ἀπέρχονται εἰς περιο-

δεῖας, τρέχουσι πανταχοῦ, εἰς τὰς χαράδρας, τὰς λόχμας, τοὺς λόφους, τοὺς λειμῶνας καὶ συγκομίζουσιν αἰχμάλωτα τὰ ἄνθη, τὰ ὅποια κατῴρθωσαν νὰ συλλέξωσι. Τὰ μετακομίζουσιν εἴτα εἰς τὴν Γαλλίαν, παρέχουσιν εἰς αὐτὰ θεοὶν τινα ἐν τῷ Βασιλικῷ Κήπῳ, τὰ κατατάσσουσι κατ' οἰκογενείας· τὰ ἄνθη ταῦτα ἐγκλιματίζονται, πολλαπλασιάζουσιν τὸ εἶδος των καί, ὅταν φθάσωσιν ὠριμένην τινα ἡλικίαν, ἡ Κυβέρνησις διατάσσει τὴν ἐκρίζωσιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς μητρὸς γῆς, ἵνα τὰ πωλήσῃ ἢ δωρήσῃ αὐτὰ εἰς τοὺς εὐνοουμένους.

Τοῦτο εἶνε φρικῶδες! Πότε λοιπόν τὰ ἄνθη θὰ εὐρωσι τὸν σωτήρα καὶ προστάτην αὐτῶν;

Ἀτυχῆ ἄνθη! Χθὲς διηρχόμην τὴν πλατεῖαν τῆς Μαγδαληνῆς. Ὑπῆρχεν ἐκεῖ ὥρατον κρίνον τὸ ὅποιον γέρων τις διεπραγματεύετο. Τὸ αἰδῆμον ἄνθος ἐφαίνετο ὑπόφερον, ἐκτεθειμένον οὕτως εἰς τὰς ὀψεις τοῦ κοινοῦ. Ἐνίστε ἐβλέπε τις ἐλαφρὰν τινα φρικίαν διατρέχουσαν τὸ κλωνίον του καὶ τὴν ἐλαφρὰν κεφαλὴν του κλίνουσαν πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ τοῦτο, ὅταν αἱ ψυχραὶ, αἱ ρικναί, αἱ σκελετώδεις τοῦ γέροντος χεῖρες τὸ ἥγγιζον.

Παρετήρουν τὸ κρίνον· ἐνόμισα ὅτι εἶδον ὑγρὸν ἀδάμαντα, ὡσεὶ δάκρυ, παλλόμενον εἰς τὸ βάθος τῆς κάλυκός του, ἐνόμισα ὅτι τὸ ἄνθος μοὶ ὠμίλει.

— Ἀγόρασέ με, λάβε με μετὰ σοῦ, ἔλεγε, μή με ἀφίσης νὰ πέσω εἰς τὰς χεῖρας τοῦ γέροντος τούτου. Οἴμοι! Τί θὰ με κάμῃ; Ὅποταν μὲ βλέπῃ διὰ τοῦ ἀτενοῦς καὶ ψυχροῦ βλέμματός του καταλαμβάνομαι ὑπὸ ρίγους, τρέμω ὅποταν μὲ ἐγγίξῃ. Ἐὰν προῦρισται νὰ τὸν ἀκολουθήσω, θάποθάνω ἐξάπαντος.

— Θὰ σε σώσω, ἐφώνησα, θὰ σε σώσω!

Ὁ γέρων ἀγοραστὴς ἐστράφη πρὸς με ἐκπληκτός.

Ἐνευσεν εἰς τινα τῶν ὑπηρετῶν του, ὅστις ἔλαβεν ἄγριως τὸ ἄνθος. Ἀπηυθυνόμην πολὺ ἀργὰ εἰς τὸν ἔμπορον· εἶχε λάβει πλέον τὴν τιμὴν τοῦ δούλου. Ἦκολούθησα τὸ ἄνθος μέχρι τῆς θύρας τῆς νέας αὐτοῦ κατοικίας· μακρόθεν τοῦτο μὲ ἠύχαριστει μειδιῶν ἐπιχαρίτως.

Τὸ εἶδον ἀφανιζόμενον.

Τὴν ἐπαύριον εὐρισκόμην ἐνώπιον τοῦ Ξενοδοχείου, ἐπιθυμῶν νὰ μάθω περὶ τοῦ ἀτυχοῦς κρίνου· θεράπων τις ἔρριπτεν εἰς τὴν ὁδὸν ἐκπεφυλλισμένον τι ἄνθος.

Πόσα ἄλλα ἄνθη δὲν ἀπέθανον τοιοιτοτρόπως!

(Κατὰ τὸν Delord)

Π. Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

